

## Geopark Krajowy – kluczem do sukcesu geoturystyki

Patrycja Kondej<sup>1</sup>



**National Geopark is key to a successful geotourism.** *Prz. Geol.*, 59: 271–275.

*Abstract.* Geoparks include objects of inanimate nature, which deserve conservation due to their unique scientific, educational, historical and tourist values. The network supports an idea of the sustainable development and there should be created and promoted by local societies and authorities. The creation of geoparks is a chance on the geoturistic development. In Poland, the initiative to create National Geoparks was developed in 2009 by Henryk Jacek Jezierski The Chief State Geologist, Under Secretary of State in the Ministry of the Environment. A necessary condition of the success of the project is to popularize the knowledge about geology of the region. It seems that a key factor is the ability to the cooperation of authorities, the local community and the private business. Since 2009 the Ministry of the Environment has issued 3 certificates. The prestige position is possessed by

the Muskau Arch Geopark established in 2009. In 2010 resultant two following St. Anne's Mountain Geopark and Karkonosze National Geopark were created.

**Keywords:** *geoparks, geosites, Poland National Geopark, Muskau Arch Geopark, St. Anne's Mountain Geopark, Karkonosze National Geopark*

Dokument *Polityka ekologiczna państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016* zawiera zadania stawiane przed geologią dotyczące ochrony georóżnorodności. Ze względu na ochronę zasobów naturalnych oraz dziedzictwa kulturowego bardzo ważna jest ochrona stanowisk geologicznych oraz geomorfologicznych, w tym również tworzenie geoparków czyli kompleksowych obszarów dziedzictwa geologicznego.

Polska pod względem georóżnorodności jest krajem bardzo atrakcyjnym dzięki złożonej i zróżnicowanej budowie geologicznej, odsłaniającym się na powierzchni terenu licznym geologicznym elementom krajobrazu, bogactwu form geomorfologicznych, wystąpieniom minerałów, nagromadzeniom skamieniałości i śladom procesów geologicznych jakie miały miejsce w przeszłości geologicznej oraz zachodzących współcześnie, które czekają na pomysłowe zagospodarowanie i przekształcenie w atrakcje



**Ryc. 1.** Targi Regionów i Produktów Turystycznych Tour Salon 2009. Henryk Jacek Jezierski, główny geolog kraju, podsekretarz stanu w Ministerstwie Środowiska, podczas uroczystego otwarcia targów podpisał pierwszy w Polsce certyfikat Geoparku Krajowego. Otrzymała go polska część Łuku Mużakowa. Fot. A. Szymkowiak

**Fig. 1.** Fair of Regions and Tourist Products Tour Salon 2009. Henryk Jacek Jezierski The Chief State Geologist, Under Secretary of State in the Ministry of the Environment, signed the first Geopark certificate in Poland at the trade fair opening ceremony. It was issued to the Polish part of the Muskau Arch. Photo by A. Szymkowiak

<sup>1</sup>Ministerstwo Środowiska, ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa; patrycja.kondej@mos.gov.pl.



**Ryc. 2.** Główny geolog kraju podczas podpisywania Certyfikatu Geoparku Krajowego dla Karkonoskiego Parku Narodowego  
**Fig. 2.** Chief National Geologist during the signing of the Certificate of National Geopark for Karkonosze National Park

geoturystyczne. Geoturystyka może stanowić szansę na rozwój poszczególnych regionów poprzez zwiększenie atrakcyjności turystycznej danego obszaru oraz integrację lokalnej społeczności w budowaniu tożsamości turystycznej. Istnieje bardzo bogata oferta dla samorządów lokalnych w zakresie rozwijania geoturystyki. Zawiera ona tworzenie stanowisk, ścieżek geologicznych, geotropów oraz wiele innych możliwości współpracy z gminami, miastami i prywatnymi inwestorami zainteresowanymi rozwojem turystycznym swojego regionu.

Za ważne argumenty przemawiające za utworzeniem geoparku należy uznać:

- ❑ szczególne nagromadzenie na niewielkiej powierzchni stanowisk geologicznych (geotopów) ilustrujących specyfikę rzadkiego fenomenu geologicznego;
- ❑ istnienie dziedzictwa kulturowego i bogactwa przyrody ożywionej, mającego wyraźny związek z geologicznym wykształceniem obszaru.

Warunkiem powodzenia inicjatywy utworzenia geoparku jest dostrzeżenie korzyści płynących z faktu jego istnienia dla rozwoju danego obszaru i współpraca w tym zakresie społeczności lokalnej, administracji publicznej, organizacji pozarządowych i podmiotów gospodarczych.



**Ryc. 3.** Certyfikat Geoparku Krajowego dla Karkonoskiego Parku Narodowego. Ryc. 2–3 fot. z archiwum Ministerstwa Środowiska  
**Fig. 3.** National Geopark Certificate – Karkonosze National Park. Figs. 2–3 photo from the Ministry of the Environmental archive

Procedurę nadania danemu obszarowi rangi Geoparku Krajowego rozpoczyna realizacja projektu, którego celem jest zgromadzenie pełnej wiedzy na temat geologii tego rejonu, waloryzacja stanowisk geologicznych, zaprojektowanie infrastruktury geoturystycznej oraz wykonanie prezentacji wyników opracowania. Sam proces nadania statusu Geoparku Krajowego podlega procedurze zainicjowanej przez głównego geologa kraju, dr. Henryka Jacka Jezierskiego, wypracowanej w gronie ekspertów z Międzyresortowego Zespołu Certyfikacji Geoparków, w którym reprezentowane są m.in.: Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Uczelnie Wyższe, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy oraz inne instytucje ochrony przyrody i środowiska.

Istotne dla procedury jest:

- ❑ zdefiniowanie granic obszaru geoparku i określenie sposobu ochrony i udostępnienia oraz określenie cech wyłączności obszaru, na podstawie których w poszczególnych częściach geoparku wyznaczono tematykę wiodącą do realizacji programów geochrony i rozwoju geoturystyki;
- ❑ znaczące poparcie administracji samorządowej szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego,



**Ryc. 4.** Bażynowe Skály, Karkonoski Park Narodowy. Fot. A. Sokołowski  
**Fig. 4.** Bażyna Rocks, Karkonosze National Park. Photo by A. Sokołowski



**Ryc. 5.** Płat roślinności z wielianką wąskolistną, Karkonoski Park Narodowy. Fot. R. Knapik  
**Fig. 5.** Common cottongrass, Karkonosze National Park. Photo by R. Knapik



Ryc. 6. Kamieniołom Ligota Dolna, Geopark Góra Św. Anny. Fot. R. Sikora  
Fig. 6. Quarry Ligota Dolna, St. Anne's Mountain Geopark. Photo by R. Sikora

ośrodków naukowych i innych podmiotów regionalnych dla idei ochrony dziedzictwa geologicznego.

Dokumentacja dotycząca projektu utworzenia geoparku krajowego poza częścią geologiczną powinna uwzględniać elementy lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz określać sposoby ochrony środowiska i przedstawiać koncepcję zagospodarowania danego obszaru. Tak wykonane opracowanie w celu przyjęcia jest opiniowane przez Komisję Opracowań Kartograficznych, będącą organem doradczym ministra środowiska. Na podstawie pozytywnej rekomendacji Międzyresortowego Zespołu Certyfikacji Geoparków, główny geolog kraju nadaje danemu rejonowi certyfikat Geoparku Krajowego.

Certyfikat nadania Geoparku Krajowego jest uroczyscie podpisywany i wręczany przez głównego geologa kraju podczas ważnych wydarzeń kulturalno-naukowych w dziedzinie geologii, z udziałem przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej, organizacji turystycznych i pozarządowych oraz innych instytucji i osób zainteresowanych rozwojem geoturystyki, takich jak np. konferencja *Georóżnorodność Karkonoszy dla rozwoju regionu*, targi Tour Salon w Poznaniu, plenerowa impreza *Spotkanie na wulkanie – annogórska majówka geologiczna*.

W tym gronie nawiązywana jest również dyskusja nad kierunkami rozwoju geoturystyki w Polsce. Przy okazji

wręczenia certyfikatu prezentowane są ciekawostki geologiczne, geomorfologiczne i mineralogiczne geoparku podczas projekcji promocyjnego filmu oraz w popularnonaukowych prezentacjach multimedialnych przygotowanych przez wybitnych naukowców, a w czasie także krótkiej wycieczki terenowej mającej na celu prezentację geoparku.

Należy podkreślić, że nadanie statusu Geoparku Krajowego nie może być rozumiane jako promocja gotowego produktu geoturystycznego. Nominacja powinna przyczynić się do dalszego rozwoju geoparku, który w momencie wręczenia certyfikatu ma dobre podstawy organizacyjne i projektowe, ale powinien być nadal rozbudowywany, szczególnie jeśli chodzi o rozwijanie infrastruktury geoturystycznej. Status ten umożliwi pozyskiwanie powszechnego uznania oraz prowadzi do łatwiejszego zdobycia środków na realizację określonych celów rozwoju. Uzyskanie statusu Geoparku Krajowego jest również istotne w staraniach o uznanie geoparku za członka Europejskiej Sieci Geoparków (EGN – *European Geoparks Network*), będącej częścią Globalnej Sieci Geoparków UNESCO (*Global UNESCO Network of Geoparks*).

Dotychczas Ministerstwo Środowiska nadało trzy certyfikaty Geoparku Krajowego. Do tej prestiżowej rangi został podniesiony jako pierwszy w 2009 r. obszar polskiej



**Ryc. 7.** Kolorowe jezioro położone w Geoparku Łuk Mużakowa. Fot. R. Sobera  
**Fig. 7.** Colourful lake located in *Muskau Arch* Geopark. Photo by R. Sobera

części Łuku Mużakowa. W 2010 r. wyróżnienie to otrzymały rejon: Góra Św. Anny oraz Karkonoski Park Narodowy wraz z otuliną. Pod względem geologicznym są to miejsca wyjątkowe, które mają doskonałe predyspozycje, by stać się jednymi z ważniejszych punktów geoturystycznych w Polsce. Na terenie Geoparku *Łuk Mużakowa* znaleźć można między innymi wychodnie węgla brunatnego, wydmy śródlądową, pomnikowy gład narzutowy, źródlika zmineralizowanych wód. Góra Św. Anny jest wygasłym wulkanem sprzed kilkudziesięciu milionów lat, przez co stanowi dziś najwyższe wzniesienie Masywu Chełmskiego na Wyżynie Śląskiej (404 m n.p.m). W trakcie wycieczki po Górze Św. Anny można odbyć zapisaną w skałach podróż w czasie po gorącej pustyni, plażach ciepłego i płytkiego morza, niespokojnym okresie trzęsień ziemi i aktywnego wulkanizmu, aby znaleźć się ostatecznie w epoce lodowcowej. W klimacie peryglacjalnym, który

panował pomiędzy zlodowaceniami, powstały lessy, które obecnie tworzą imponujące pionowe ściany, przez co stanowią na terenie Parku Krajobrazowego Góry Św. Anny dużą atrakcję turystyczną. Niewątpliwą atrakcją geoturystyczną jest również Geopark *Karkonosze* ze swoją wyjątkową rzeźbą oraz bogactwem zjawisk i obiektów geologicznych.

Mając głęboką świadomość bogactwa i zróżnicowania dziedzictwa geologicznego Polski oraz drzemiącego w nim potencjału geoturystycznego Ministerstwo Środowiska realizuje kolejne prace przyczyniające się do powstania w przyszłości następnych geoparków krajowych.

Chociaż geopark nie jest formą ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, to jednak certyfikat Ministerstwa Środowiska jest ceniony z uwagi na jego znaczenie dla promocji danego obszaru i rozwoju lokalnej turystyki kwalifikowanej.